

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Wickerwork Product Development for Creative Economics Promotion

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นแนวคิดในการสร้างมูลค่าหรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เกิดจากความคิด ความพยายามขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและมูลค่าทางสังคม ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

งานจักสานเป็นการนำวัสดุหรือวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาทักทอขัดสานกันจนเกิดเป็นรูปร่างลักษณะตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ การศึกษานี้มุ่งเน้นการผสมผสานแนวคิดด้านการออกแบบและการพัฒนางานจักสานจากวัฒนธรรมชาติเพื่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจรากฐานทางวัฒนธรรมโดยการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่มีผลิตในปัจจุบัน ศึกษาลักษณะการออกแบบลวดลายและทำการเปรียบเทียบรูปแบบลวดลายบนเครื่องจักสานประเภทต่าง ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนางานออกแบบลวดลายงานเครื่องจักสาน และทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อลวดลายบนเครื่องจักสาน

กระบวนการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ สัมภาษณ์ ปราชญ์ชาวบ้านในภูมิภาคต่าง ๆ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ทำการเขียนแบบลวดลาย นำรูปแบบลวดลายที่ได้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ศึกษาความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานทั้งชุมชนเมืองและชนบทในทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีความแตกต่างกันในด้านวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิต ในชุมชนเมืองนิยมใช้วัสดุสังเคราะห์มากกว่าในชุมชนชนบท ในชุมชนชนบทมีการใช้วัสดุสังเคราะห์ผสมในโครงสร้างเครื่องจักสาน การศึกษาด้านการจัดจำหน่าย พบว่ามีตัวเลขการส่งออกเครื่องจักสานในกลุ่มเครื่องเรือนมากที่สุด เครื่องจักสานที่เป็นเครื่องใช้พบว่าการส่งออกในลักษณะเครื่องประดับ ตกแต่ง ตะกร้า กระเป๋าสถูภาพสตรี อุปกรณ์ประกอบตกแต่งในสำนักงาน ไม่พบพบว่าการส่งออกเครื่องจักสานที่เป็นอุปกรณ์ประกอบการดำรงชีพ พบว่าเป็นการผลิตเพื่อใช้ในชุมชนมากกว่า

การศึกษาด้านการออกแบบลวดลายพบว่า ลวดลายที่ใช้ในการสร้างสรรค์เครื่องจักสานเป็นไปตามประโยชน์ใช้สอยและวัตถุประสงค์ของการผลิตเครื่องจักสานลวดลายที่พบส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่มีมาตั้งแต่อดีตการพัฒนาลวดลายในปัจจุบันเป็นการผสมผสานลวดลายที่มีอยู่เดิมให้มีความซับซ้อนขึ้น โดยการสร้างงานจักสานแบบทับซ้อนจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านพบว่าการทับซ้อนลายมีการทำมานานแล้วแต่เนื่องจากมีความยุ่งยากในการขึ้นโครงและประกอบจึงทำให้ไม่เป็นที่นิยมสร้างลายแบบทับซ้อน ปัจจุบันจึงพบการสร้างลวดลายพื้นฐานและเปลี่ยนเป็นการย้อมสีวัสดุให้มีความแตกต่างนำมาประกอบเป็นลวดลาย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อลวดลายจักสานที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อลวดลายเครื่องจักสานพบว่า ผู้บริโภคที่มีการใช้เครื่องจักสานพึงพอใจต่อลวดลายเครื่องจักสานที่เกิดจากการวางลายแบบทับซ้อนมากที่สุด แต่เมื่อผู้บริโภคเปรียบเทียบราคาสีผลิตภัณฑ์แล้วพบว่า มีความลังเลที่จะตอบว่าจะยอมซื้อในราคาที่ตั้งไว้เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สร้างขึ้นจากความประณีตและซับซ้อนชิ้นงานมีคุณค่าทางความงามแต่ราคาสีผลิตภัณฑ์ก็จะสูงตามไปด้วยทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเรียบง่ายราคาสีผลิตภัณฑ์ที่ต่ำกว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ประณีตสวยงามซับซ้อนแต่ราคาค่อนข้างสูง ผู้บริโภคบางส่วนซึ่งน้อยมากที่ยินดีเลือกผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่มีความซับซ้อน ประณีต โดยให้เหตุผลว่าเลือกในโอกาสพิเศษ หรือเลือกเพราะต้องการอนุรักษ์ให้ผู้ผลิตงานจักสานยังคงสร้างงานต่อไป